

DR JOŽEF POGAČNIK
pomoćni biskup ljubljanski

Član radnog odbora ILO-a, urednik slovenskog dijela »Službe Božje«, Dr Jožef Pogačnik imenovan je 14. veljače o. g. od Sv. Oca naslovnim biskupom frenopoljskim i pomoćnim biskupom ljubljanske nadbiskupije.

Biskupsko posvećenje obavio je na Cvjetnu nedjelju, 7. travnja, u ljubljanskoj katedrali zagrebački nadbiskup Dr

Franjo Šeper uz konkonsekratore senjskog biskupa Dra Viktora Burića i mariborskog biskupa Dra Maksimilijana Držečnika.

Neka veliki svećenik bude posrednik vječnoga spasenja! Neka njegov život bude Bogu mio! Neka njegova služba bude plodonosna u pomirenju ljudi s Bogom!

UDIO VJERNIKA U SV. MISI

Neposredno prije pretvorbe drži misnik obje ruke nad žrtvenim darovima i moli Gospodina da umilostivljen primi »ovaj prinos naše službe i sve svoje obitelji«, tj. prinos samoga misnika sa cijelim klerom što ga okružuje i svih prisutnih vjernika, odnosno čitave Crkve Božje. Iza pretvorbe ističe misnik u molitvi zvanoj anamneza da se celebrant i čitav kler koji je oko njega, ali i čitav puk Gospodnji, koji je sakupljen kod sv. žrtve, sjeća muke, smrti, uskrsnuća i uzašašća Gospodinova. Zato su u starijem dijelu reda i čina mise sve molitve sastavljene u množini. Misnik ne žrtvuje i ne moli samo u svoje ime, nego u ime svih prisutnih vjernika i cijele Crkve. S tim je u vezi misnikov poziv, upravljen vjernomu puku iza prikazanja: »Orate fratres ut meum ac vestrum sacrificium acceptabile fiat apud Deum Patrem omnipotentem.« Taj poziv nije, kako bi to mogao možda netko pomisliti, upravljen samo asistenciji, đakonu, subđakonu, klericima, ministrantu, nego zaista svim prisutnim vjernicima. Zato npr. u

starom zagrebačkom obredu taj poziv glasi: »Orate fratres et sorores...«. Dosljedno tomu u množini su sastavljene sve kolekte, »tajne« i popričesne molitve, kao i sva predslavlja koja sačinjavaju uvod u misni kanon.

Kod prinošenja, dakle, novozavjetne žrtve sudjeluje, svaki na svoj način, i svećenik i čitav vjerni puk. Svećenik nastupa u ime Kristovo kao posrednik između Boga i vjernika, a isto tako i kao predstavnik vjernika pred Božjim licem. Ali i vjernici imaju kod prinošenja svete žrtve aktivnu ulogu. Oni nisu samo pasivni i nijemi gledaoci i slušaoci, kao da u kazalištu, kinu ili na televiziji gledaju neku dramu i slušaju neku operu ili koncert. Njihova funkcija nije u tome da pasivno prisustvuju sv. misi, da samo »slušaju« sv. misu. Vjernici treba da kolektivno i aktivno sudjeluju u samom služenju svete žrtve koju svećenik u njihovo ime prinosi na oltaru. Praksom od nekoliko stotina godina uvriježio se, doduše, običaj, da vjernike kod tihe mise zamjenjuje ministrant, a kod pjevane mise da njihovu ulogu preuzimlje pjevački zbor, smješten daleko od oltara, na suprotnoj strani crkve, iznad ulaznih vratiju. I nije ostalo samo kod ove prostorne udaljenosti od žrtvenika i vjernika. Pjevački su se zborovi sve više i sadržajno udaljivali od oltara. Njihovo je pjevanje postalo često više neka artistsička ekshibicija nego sudjelovanje u liturgiji. Tako je to bilo u velikim opatijama, katedralama i dvorskim crkvama. U malim seoskim i gradskim crkvama počelo se »pod misom« pjevati pobožne pučke popijevke na živom narodnom jeziku, jer ni seoski ni prosječni gradski svijet nije znao latinski. Isprva su te popijevke bile više ili manje nadahnute liturgijskim duhom, ali su se tijekom vremena sve više udaljivale od liturgije i prerasle u pučku pobožnu liriku koja je pošla svojim kolosijekom. Sve je to, kroz nekoliko stoljeća, dovelo do stanja u kome se danas nalazimo. Misnik služi sv. misu kod oltara, leđima okrenut vjernicima. On čita sve, što je nekad čitao đakon i subđakon, kao i ono što bi trebali da pjevaju vjernici i pjevački zbor. Vjernici pri tom jedva što znadu o onomu što misnik kod oltara moli — u njihovo ime. Služenje sv. mise postalo je tako, *via facti*, isključiva stvar svećenikova. Vjernici vide samo ceremonije kojima je misa okružena i slušaju što pjevači ili pjevačice tamo gore na koru, iza njihovih leđa, pjevaju o pticicama, o suzama i različitim uzdisajima. Ili čitaju iz svojih ah-oh-molitvenika ili »Iskrica« (ako ih imaju). Ili mole, svaki za sebe, možda i

zajednički, križni put i krunicu. Ili se naprosto pobožno dosađuju. Da se tom pobožnom dosađivanju stane na put, da se vjernici za vrijeme mise nekako zabave, da kolektivno sudjeluju kod mise, sve se više — osobito pod utjecajem protestantizma — uvodilo pjevanje pučkih pobožnih popijevaka na živom narodnom jeziku. Ustvari se time vjernike još više udaljilo od oltara i od sv. mise kako se ona služi na oltaru. Ali, budimo konkretni. Na konkretnom ćemo primjeru najbolje uočiti ta dva kolosijeka koji se nikad ne mogu sastati: sv. misu kako je misnik služi kod oltara i uobičajeno pučko pobožno pjevanje kod mise. Uzmimo kao primjer prvu nedjelju Došašća.

Sv. misa počinje introitom koji je uzet iz ps. 24, 1—4:

O Gospode, dušu svoju k tebi podižem,
U tebe se, Bože, uzdam, ne bilo me stid!
Nit slavili protivnici slavlje nada mnom!
Ne stide se oni, što se u te uzdaju.
Pokaži mi, o Gospode, svoje putove,
Nauči me da po tvojim hodim stazama!

U pristupnoj molitvi (kolekti) moli misnik Gospodina da nas izbavi od pogibli naših grijeha koje nam prijete, te nas, oslobođene, svojom zaštitom privede spasenju, o kome govori sv. Pavao u poslanici Rimljanima 13, 11—4: »Braćo, već je doba da se probudimo, jer je naš spas bliže sada, nego kad povjеровасмо. Noć je odmakla, a približio se dan...« Treba, dakle, nastavlja sv. Pavao, da se u svome životu ugledamo u Gospodina Isusa Krista, da živimo kao po danu. Ova se misao odražuje u gradualu gdje se ponavlja 3 i 4 stih ps. 24, značajan za ovu nedjelju:

Ne stide se oni, što se u te uzdaju, Gospode!
Pokaži mi, o Gospode, svoje putove,
Nauči me da po tvojim hodim stazama!

Evandjelje po Luki 21, 25—31 donosi Isusovo proročanstvo o njegovu drugom dolasku: »Pokrenut će se nebeske sile i tada će vidjeti Sina čovječjeg gdje dolazi na oblacima s velikom moću i slavom. Kad se ovo počne događati, obrabrite se i podignite svoje glave, jer se približuje Vaš otkup... Kad vidite da se ovo događa, znajte, da je blizu kraljevstvo Božje.« Gospodin će Isus i kao Sudac svojim vjernicima biti Spasitelj. Ovo je evandjelje u uskoj vezi s ps. 24 koji se na prvu nedjelju Došašća moli u introitu, gradualu i kod prikazanja. Pouzda-

nje, ufanje i nada u blizi dolazak Spasiteljev, to je centralni motiv prve nedjelje Došašća, a ne strah pred sudnjim danom i pred paklom. Ako nas, možda, asocijacija i navede na misao o paklu koji čeka tvrdokorne grješnike, ona u stilu liturgije odmah ustupa mjesto sjećanju na primarnu Kristovu funkciju kod prvog, kao i kod drugog njegova dolaska: na funkciju Spasitelja svijeta. Zato Crkva moli kroz čitavo Došašće u matutinalnom himnu:

Božanska Riječi, rođena iz krila Oca Vječnoga,
Što rodi se od Djevice, kad vrijeme bi da spasiš svijet,
Rasvijetli naše pameti, zapali srce ljubavlju,
Da tašt užitak ostave, nebeske slasti okuse.
Kad potom dođeš, Suče, sve zle da u oganj oboriš,
I milo svoje odane pozoveš, da ih okruniš,
Ne pusti da nas vitlaju oluje tamnog plamenja,
Već daj nam Boga gledati i rajsku slast uživati.

Tu nema straha ni trepeta, tu nema bojazni pred paklenim mukama, pred vječnim ognjem, tu nema škrguta zubi prokletnika, o čemu na prvu nedjelju Došašća tako rado i često propovijedaju propovjednici, ukoliko uopće propovijedaju o ovom evanđelju, a ne o nekoj drugoj temi, koja sa Došašćem nema nikakve veze.

Nadovezujući na Spasiteljeve riječi u evanđelju »ohrabrite se i podignite svoje glave, jer se približuje Vaš otkup« opetuje se u antifoni za prikaz ps. 24, 1—3:

O Gospode, dušu svoju k tebi podižem,
U tebe se, Bože, uzdam, ne bilo me stid!
Nit slavili protivnici slavlje nada mnom!
Ne stide se oni, što se u te uzdaju.

U »tajnoj« molitvi moli misnik Gospodina da nas svete Kristove tajne svojom neizrecivom moću očiste, te očišćeni uzmognemo doći do njihova izvora.

Pričesna se antifona sastoji od 13. stiha 84. psalma i glasi:

Zemlju svoju, Bože, pomiluj, iz sužanjstva vrati narod
svoj!

Ta se antifona nekad pjevala kao refren ili odgovor vjernika iza svakog stiha 84. psalma što ga je *schola cantorum* pjevala za vrijeme pričesti vjernika. Evo čitavog psalma:

Zemlju svoju, Bože pomiluj, iz sužanjstva vrati Jakoba.
Prosti zloću svome narodu i sve grijehе pokrij njegove.

Jarost svoju, daj, zaustavi, i ublaži gnjev svoj žestoki.
Povrati nas, Bože, spase naš, srđbu svoju na nas prekini.
Zar ćeš dovijek na nas srditi se, srđbu svoju hranit na
sva kóljena?

Daj nam opet život, Gospode, puk Tvoj s tebe da se
raduje.

Milošću nas, Bože, obasjaj, podari nam svoje spasenje.
Da poslušam Bog što govori: on govori mir svom narodu,
Svetim svojim da se nikada grijehom više ne okaljaju.
Blizu spas je bogobožnim, nek na zemlji čast ti
prebiva!

Istina da milost susreće, pravda i mir da se pomire,
Istina iz zemlje da nikne, pravednost da s neba pogleda.
Gospod će nam biti milostiv, zemlja će nam plod svoj
donijeti.

Pred njim ide pravica, spasenje su njegvi koraci.

To je psalam izrazito adventskog raspoloženja. U izvornom je tekstu predposljednjeg stiha riječ o Božjoj dobroti koja će dati da zemlja, materijalna palestinska zemlja, donese svoj plod. Sveti oci i liturgija daju ovom stihu prenesen smisao: djevičanska zemlja simbolizuje Blaženu Djevicu, koja će nam po Božjoj dobroti darovati svoga Sina, Gospodina našega Isusa Krista.

U popričesnoj molitvi moli misnik milosrdnoga Boga da doličnom počašću dočekamo Božićnu svetkovinu koja se približuje.

Što od svega toga po propovijedima, po molitvenicima i po pjesmaricama koje se nalaze u rukama naših vjernika, ulazi u duše kršćana kad prisustvuju sv. misi na prvu nedjelju Došašća? Neću otvarati onih molitvenika i pjesmarica u kojima se nalazi mnoštvo pjesama što ih naši cecilijanci s pravom nastoje ukloniti. Imam pred sobom pročišćenu pjesmaricu »Slava Bogu«. U njoj je na str. 93. naglašeno da donosi izbor najljepših pjesama što ih je hrvatski narod do sada stvorio i da one najbolje pristaju uzvišenosti i svetosti službe Božje, kojoj su u prvom redu i namijenjene. Od općih popijevaka koje se pjevaju mjesto Ordinarija mise kroz cijelu godinu, bez razlike liturgijskih vremena, navedene su samo dvije: »Gospodine Bože živi« i »Pred Božanstvom tvojim«.

Misna popijevka »Gospodine Bože živi« imade u toj pjesmarici kitice za *Kyrie eleison*, *Gloria in excelsis*, *Credo*, *Sanc-tus*, *Benedictus*. Trostruki »Gospodine smiluj se« s tropima,

kao i ostali dijelovi, preuzeti su iz Citare oktokorde 1701, odnosno 1723. »Slava« glasi u cijelosti: »i na zemlji mir svim ljudma, dobra volja svim u grudma, nek te hvale svi živući, Bože Oče svemogući.«¹⁾ Prvo »Vjerovanje« imade tri kitice po dva retka:

Vjerujem u Boga iz sveg uma svoga,
Nama, djeci svojoj, oca milosnoga.
I u njegva Sina jednorodnoga,
Za spas duša naših na križ propetoga.
Vjerujem u Duha, Boga velikoga,
Po kojemu začē Djeva Sina svoga.

¹⁾ Uz ponešto slobodan prijevod *Gloria in excelsis* »I na zemlje bud mir ljudem ki goder su dobre volje« (I/277, II/300, III/225) donosi Citara oktokorda slobodnije parafraze za Došašće (I/32, II/60, III/43), za Božić (I/131, II/152, III/107), za Uskrs (I/236, II/254, III/163) i za druge dane (I/279, II/301, III/226). O tim prepjevima veli Jerolim Korner u svojoj — nažalost nedovršenoj i neobjelodanjenoj — radnji o hrvatskim popijevkama u Citari: »I na zemlje bud mir ljudem« jest parafraza slavospjeva »Gloria in excelsis Deo«. Sam original je plastična, ritmička molitva koja u gradaciji pojedinih uzvika daje posebnu glazbu, punu poleta i sugestije. Ova parafraza, međutim, tu gradaciju sputava sa širim ritmom i neprestanim ponavljanjem zaziva »Bože Otec vsemogući...«. Nasuprot, adventska varijacija »jest vapaj za Otkupiteljem, koji izvire iz spoznaje Kristove veličine i ljudske bijede. Taj vapaj biva sve jači prema koncu pjesme, što snažnije dolazi do izražaja tužaljka o ljudskoj nevolji u uvjerljivosti jednostavnih slika i zvučne glazbe, dosljedno provedene u osmercima... Ova adventska pjesma s priprostim, pučkim tonom, što zvuči na iskrenu i spontanu molitvu vjernoga puka koji u Došašću čeka dolazak Gospodnji, ima toliko nenametljive uvjerljivosti, da je možemo smatrati pravom umjetninom«. Uskrsni *Gloria* počinje u Citari »stihovima o andeoskom slavospjevu koji se razlijeva zemljom u slavu 'Sunca cijeloga svijeta', a zatim iznosi Isusov život uz glazbu osmerca, ne uvijek pravilnu, običnim, svakidašnjim riječima bez žara i poleta. Stihovi su pisani tehnikom hrvatske narodne pjesme, ali su daleko od njenog unutrašnjeg ritma i naglaska«. Božićni *et in terra pax* »odiše prirodnom svježinom madahnuća i osvaja nas istinskom poezijom božićne noći. Kako razabiremo iz prvih kitica, pjesnik se inspirirao na liturgijskom izvoru... Ova popijevka nije usiljena parafraza, nego individualno proživljavanje božićnog ugođaja u atmosferi liturgije. Jednostavnost slika slijeva se u miran, uzvišen sklad ritma i srokova, u sklad svečanog i zanosnog mira betlehemske noći. Treba prigovoriti... Ipak su dobri stihovi u znatnoj većini sa svojom konačnom poentom, tako da možemo govoriti o općenitom dojmu vrijedne crkvene popijevke. Njezin je pjesnik doista zaslužio da se njegovi stihovi još i danas miješaju s božićnim zvonima«.

Drugo je »Vjervanje« (bez oznake odakle je uzeto) sasvim kratko:

Vjerujem u Boga Oca svemožnoga,
Stvoritelja neba i na zemlji svega.²⁾

Na *Sanctus* treba da se pjeva samo: »Svet, svet, svet i presvet svemogući Gospod Bog Sabaot«.

Poslije podizanja predviđena su dva moteta. Prvi se odnosi na presvetu hostiju, a drugi na krv Isusovu: »Zdravo budi Isusovo pravo tijelo preblašeno, začeto od Duha Svetog i porođeno od Marije Djevice. — Tople suze rosite sad za krv prolivenu, te Isusa prosite, žrtvu za nas mučenu.«

Druga bi misna popijevka od 5 kitica imala da zamijeni čitav misni Ordinarij. To je po biskupu Vrhovcu uvedena, s njemačkog na kajkavski prevedena, a zatim na štokavski prekrojena popijevka *Vor Deiner Majestät*. Da navedemo samo prvu kiticu:

Pred Božanstvom tvojim padamo sada,
Sav kršćanski kleči, moli se rod
I k nebesim pjesme, molitve sklada
Da odmnijeva silni nebeski svod.
Čuj molbe nam, Bože, sad glas,
Daj tješi nas, spasi sve nas.
Nek milosti tvoje sveti sad plamen
Sav kršćanski puk tu obaspe. Amen.

Slijede slične kitice za *Gloria*, *Credo*, prikazanje, *Sanctus*.

²⁾ Citara oktokorda ima 7 različitih prepjeva Vjervanja. »Ja vjerujem v Boga Otca prezmožnoga, Stvoritelja neba i na zemlje vsega« (I/280, II/302, III/227) jest, po Jerolimu Korneru, »loša varijacija nicejsko-carigradskog vjervanja. Nicejsko-carigradsko Vjervanje jest ritmička proza širokog, svečanog tona... Tekst u Citari, pretočen u omeđene i odsječene šesterce ponekad nepravilnog ritma, a često u nepravilnim srokovima, djeluje kao loša verzifikacija, a ne kao sadržajna, ritmička molitva. Kratki šesterci, već po samoj građi, ne odgovaraju uzvišenom i velebnom sadržaju«. Druga varijanta parafraze nicejsko-carigradskog Vjervanja »Ja vjerujem vu jednoga Boga« »bez plastičnog je izraza. S glazbene strane — na granici proze — djeluje kao crkvena pouka, a ne kao duhovna pjesma«. O prepjevima »Verujem vu Boga ki je bil od veka« (I/37, II/65, III/46), »Vjerujem vu Boga Otca prezmožnoga« (I/132, II/153, III/108) s pripjevom »Verujem, valujem«, »Verujmo Boga jednoga« (I/283, II/305), »Verujmo vsi Boga« (I/172, II/199, III/135), »Veruj v Boga, Otca tvoga« (I²216, II/278, III/172) kaže Jerolim Korner da su »prilično zvonki, ali neplastični«.

Zatim je naveden priličan broj »euharistijskih« popijevaka koje su određene za pjevanje iza podizanja. Ima u njima dogmatskih, i ne sasvim nevinih, besmislica, kao što je npr. ova:

Tabernakul prijestolje je Tvoje,
Božje srce prijestolje je moje (Ko noć šutiš).

Ili: Koje li čudo pred nama biva,
Isus, gle, rajski ostavlja kras... (S rajskih visina).

Bez obzira na nezdravi subjektivizam koji buktu u nekim »euharistijskim« stihovima, ne bismo li morali iz naših crkava ukloniti bolećivu erotiku kao što je ova:

O da mogu kao Magdalena — svete noge Isusu oprati!
O da mogu, ko ljubljani Ivan — na Isusa glavu
naslanjati!

Svatko može, Božjom pomoću, poput vječnoga svijetla pred Isusom plamsati i biti tabernakul, pa Isusa u svom srcu i životu dan i noć čuvati, biti i Christophor i Theophor, bez ovih nemogućih i neplodnih pseudomističkih uzdisaja.

Nije li još gore kad crkvom odzvanja »odazov«:

Odzivam se, Isuse, jer ti mene zoveš, jer ti mene hoćeš.
Dolazim ti, Isuse, jer ti mene tražiš, jer ti mene paziš.
Gledam u te, Isuse, jer ti mene tješiš, jer ti mene
krijepiš.
Ljubim tebe, Isuse, jer ti mene ljubiš, jer ti mene žudiš.

Odgovaraju li ove i slične popijevke zahtjevu Sv. Oficija u indultu od g. 1960. da imaju dati barem smisao liturgijskog teksta misnog Ordinarija? Smiju li se, prema tomu, pjevati kod mise *in cantu*?

Od adventskih popijevaka koje bi imale nadomjestiti liturgijski Proprij donosi spomenuta pjesmarica:

Zlatnih krila anđela si, Bože, k meni poslao —
Ptičice lijepo pjevaju, ob noć na gnijezda sjedaju —
Evo ide čas, kad minut će jad, jer zore sja već kras —
O Marijo, ti sjajna zornice, na nebu modrom zlatna
zvjezdice —

O mladice Djevo Marijo, divan li je cvjetak tvoj —
O rumena zoro jasna, Božjeg sunca Majko časna —
Raduj se grade Nazaret, u tebi niknu krasan cvjet —
Zdravo Djevice Bogorodice, ti si lijepi cvijet.

Ove popijevke, preuzete iz Citare oktokorde, dobrim dijelom zapravo i nisu adventske, nego Marijanske. One predstavljaju kajkavsku duhovnu liriku 17. i 18. stoljeća sa štokavskim zakrpama 19. i 20. stoljeća. Čast izvornim i prenapravljenim napjevima ovih popijevaka. Ne dirajući ni problematičnu tvrdnju da su ti napjevi i tekstovi »narodni« pitamo samo nije li njihov sadržaj, u relaciji prema liturgijskim misnim obrascima adventskog bogoslužja, više nego siromašan? Konceptija im nije liturgijska. Uvjetovana je duhom i shvaćanjem kakvo je bilo pred 300 godina.

I dok se misni obrasci u Došašću razvijaju u pravcu klimaksa, te na 4. nedjelju Crkva kliče u introitu »Rorate coeli desuper et nubes pluant iustum«, a na badnjak u mirnom pozdanju nagoviješta: »Hodie scietis quia veniet Dominus et mane videbitis gloriam eius« — čitav je ovaj repertoar aliturgijske lirike ispunjene samo zlatnim krilima, suzama, modrim nebom, zlatnim zvjezdicama, rumenom zorom, krasnim cvijetom, ptičicama koje lijepo pjevaju, a ob noć u gnijezda sjedaju... Što, dakle, daje vjernicima cijeli taj adventski repertoar u liturgijskom smislu?

Kad bismo se mogli zaustaviti kod Božića i drugih svetkovina liturgijske godine, pa kod redovitih nedjelja, i sve isporediti s misnim obrascima, vidjeli bismo da je sve to dobro zamišljeno, ali za pjevanu misu — liturgijski govoreći — promašeno. To su *passus extra viam*, stramputice koje vjerni puk ustvari odvođe od sv. mise kako je misnik služi kod oltara. U svetoj je misi i vjernicima, a ne samo svećeniku, namijenjeno časno mjesto i častan udio. Nećemo ovdje ponavljati sve ono što su rimski biskupi, počevši od sv. Pija X pred 60 godina, do današnjega pape Ivana XXIII, rekli u prilog aktivnog sudjelovanja vjernika u sv. misi. Spomenut ćemo samo najnoviji indult Sv. Oficija od g. 1960. prema kojemu se i mi Hrvati ubrajamo među one — za sada još rijetke — narode koji mogu misni Ordinarij u pjevanoj misi pjevati na svom živom narodnom jeziku. Zašto, dakle, da se služimo zastarjelim surogatima koji su, možda, »omiljeli«, ustvari samo uobičajeni, ali ne postizavaju ono bitno što treba da pružimo

našim vjernicima: aktivno sudjelovanje u pjevanoj misi. To je sudjelovanje za sada još ograničeno na misni Ordinarij. Prije ili kasnije to će ograničenje pasti i vjernici će moći, u zajednici s pjevačkim zborom, sa svećenikom sudjelovati u pjevanoj misi pjevanjem ne samo Ordinarija, nego i Proprija mise. To nije utopija. To je životna zbilja koja imade svoj osnov u samoj strukturi sv. mise. Da to nije revolucija? I jest i nije. Jest, to je »revolucija«, to je veliki obrat u relaciji prema današnjem nenormalnom stanju. Vratiti vjernicima što je njihovo, omogućiti im da stvarno sudjeluju u pjevanoj misi kako je misnik služi kod oltara, to je zaista prava »revolucija« u očima onih koji smatraju da vjernici imadu naprosto slušati i gledati misnika kako u njima nerazumljivom jeziku služi misu. Ali to je, danas već, »revolucija odozgo«, zasnovana na postavkama sv. Pija X.

Sigurno, ne bi bilo u skladu s odredbama spomenutog indulta Sv. Oficija, kad bi pjevački zbor u pjevanoj misi osim Ordinarija pjevao i misni Proprij na hrvatskom jeziku. Jer indult to ne dozvoljava. Proprij treba u pjevanoj misi — juridički govoreći — još uvijek pjevati na latinskom (odnosno na glagolskom području na staroslavenskom) jeziku. Ali — je li u skladu sa spomenutim indultom i drugim crkvenim propisima ne pjevati ni Ordinarij na hrvatskom ni Proprij na latinskom jeziku, nego mjesto svega toga pučke popijevke koje nemaju veze ni s Ordinarijem ni s Proprijem? To bi bio i ostaje *abusus*. Indult Sv. Oficija nije legalizirao taj običaj *contra legem et contra spiritum liturgicum*. Ništa ne priječi da vjernici, pjevači, pjevačice, »djevojački redovi« pod tihom misom (*missa lecta*) pjevaju probrane i prikladne pučke pobožne popijevke. To je tada zajednička pučka pobožnost kod sv. mise, kao da zajedno mole krunicu ili druge koje molitve. U pjevanoj i svečanoj misi (*missa in cantu, missa sollemnis*) nema mjesta ovakvoj pučkoj pobožnosti: vjernici i pjevači treba da pjevaju svoj udio u samoj misi.

Usudujem se, dakle, ponoviti ono što sam pred 40 godina rekao u Katoličkom Listu 1921, 40, 474: budući da se latinsko pjevanje kod nas neće moći provesti, jer bi bilo besmisleno, bilo bi bliže i duhu i slovu sadašnjih propisa da se mjesto latinskog teksta Ordinarija i Proprija ne pjevaju neliturgijske i nerijetke problematične pučke popijevke, nego hrvatski tekst misnog Ordinarija i Proprija. Do toga će i onako jednom doći, jer to traži sama struktura mise i jer nema stvarnog raz-

loga koji bi se tomu protivio. U tomu nema ništa revolucionarno u juridičkom smislu, jer nije riječ o nekom samovlasnom postupku. Samo je načelo sv. Pija X o potrebi aktivnog sudjelovanja vjernika u sv. misi primijenjeno na stvarni život i dovedeno u vezu s pastoralno-liturgijskom zbiljom.

Dr DRAGUTIN KNIEWALD

NADA KOZMOSA

(4. nedjelja po Duhovima)

U bogoslužju današnje nedjelje dolazi jasno na vidjelo dvojako stanje Crkve. Ona je Zaručnica proslavljenog Gospodina s kojim, i sama proslavljena, sjedi u nebu s desne Oca. Ali ona je ujedno i Crkva koja se na zemlji bori i vojuje i koja mora križnim putem ići još sve do kraja. Kao Zaručnica proslavljenog Krista stoji ona neustrašivo i nepobjedivo posred svih zemaljskih muka i pjeva kraljevske pobjedne pjesme: »Gospodin je svjetlo moje i spas moj, koga da se bojim? Gospodin je obrana života mojega, pred kime da strepim? Neprijatelji moji koji me muče spotiču se i padaju. Ako postavim protiv mene vojsku, neće se bojati srce moje« (Ulaz). »Gospodin je moja tvrđava, moj zaklon i moj izbavitelj, Bog moj, pomoćnik moj« (Prič.). Ali iz muka svoga raspetog, zemaljskog života upravlja ona nebeskom Zaručniku i pomoćniku vapaj Graduala i Ofertorija da je spasi i da u njoj pobjedi — »radi slave imena svoga da ne reknu neznabošci: gdje je Bog njihov?« (Na step.) i »da ne reče neprijatelj: ja sam ga (Krista u njegovoj Crkvi) nadvladao« (Prik.).

Pritisnuta dvostrukom nevoljom Crkva zove za pomoć. Izvana joj prijete opasnost od nasrtaja zlikovaca a iznutra slabost i podvojenost njezinih zemaljskih članova koji još nisu postigli potpuno otkupljenje i proslaslavljenje. »Upravljaaj«, moli ona zato u dnevnoj molitvi, »tečaj svijeta mirno tvojim redom i podaj da se tvoja Crkva mirnom pobožnošću raduje«. S istom upornošću moli u prikazanoj molitvi: »Privuci k sebi milostivo naše neposlušne volje!«

Čitanje iz poslanice sv. Pavla Rimljanima je živa pozadina ovoj molitvi. S pogledom pravog Božjeg čovjeka, pneumatičara, gleda apostol posljednje uzroke svih vanjskih borba i unutarnjeg razdora. U početku je u kozmosu kao i u unu-